

| Halőri ismeretek | II. |

JOGELLENES MAGATARTÁSOK

Tartalom

2. JOGELLENES MAGATARTÁSOK 3

2.1. A SZABÁLYSÉRTÉS	3
2.1.1. A SZABÁLYSÉRTÉS FOGALMA	3
2.1.2. SZABÁLYSÉRTÉSI HATÓSÁGOK	3
2.1.3. A HELYSZÍNI BÍRSÁG KISZABÁSÁRA JOGOSULTAK KÖRE.....	4
2.1.4. A HELYSZÍNEN KISZABHATÓ BÍRSÁG MÉRTÉKE	4
2.1.5. SZABÁLYSÉRTÉSEK FORMÁI	5
2.2. A BŰNCSELEKMÉNY	6
2.2.1. A BŰNCSELEKMÉNY FOGALMA	6
2.2.2. BÜNTETÉSI NEMEK.....	7
2.2.3. A BÜNTETHETŐSÉG AKADÁLYAI.....	7
2.2.4. A BÜNTETHETŐSÉGET MEGSZÜNTETŐ OKOK	10

IRODALOMJEGYZÉK..... HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.

2. JOGELLENES MAGATARTÁSOK

A halór gyakran találkozik olyan helyzetekkel, melyek során rövid idő alatt kell döntéseket hozni. Ilyen szituációk lehetnek a működési területen a jogsértések, szabálysértések és a bűncselekmények. Ezért szükséges az alapfogalmak és az eljárásjogi szabályok ismerete.

2.1. A szabálysértés

2.1.1. A szabálysértés fogalma

Szabálysértés az a törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra [Aszabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. Tv.) 1. § (1)]

Szabálysértés miatt az vonható felelősségre, akinek a cselekménye szándékos vagy gondatlan, kivéve, ha a szabálysértést meghatározó jogszabály csak a szándékos elkövetést bünteti. [(Szabs. Tv. 2. § (1)]

Kísérlet miatt akkor van helye felelősségre vonásnak, ha a szabálysértést meghatározó jogszabály így rendelkezik. [(Szabs. Tv. 2. § (3)]

A szabálysértést elköveti az is, aki a szabálysértés elkövetésére más szándékosan rábír (felbujtás), illetve aki másnak a szabálysértés elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt (bűnszegély).

2.1.2. Szabálysértési hatóságok

- általános hatáskörű szabálysértési hatóság a fővárosi, vármegyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala (a továbbiakban: járási hivatal),
- a Szabs. Tv. által a hatáskörébe utalt szabálysértés miatt a szabálysértési hatóság jogkörében a rendőrkapitányság vagy az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jár el,
- szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt első fokon a járásbíró jár el.

2.1.3. A helyszíni bírság kiszabására jogosultak köre

A Szabs. tv. a korábbiaknál lényegesen több ellenőrzést végző személyhez telepít helyszíni bírságot. A helyszínen az alábbi személyek szabhatnak ki helyszíni bírságot:

- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv arra felhatalmazott ügyintézője,
- a közlekedési hatóság ellenőre,
- a közterület-felügyelő,
- a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr,
- az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője,
- a halőr,
- a mezőőr.

Szükséges megjegyezni, hogy halőr csak abban az esetben jogosult helyszíni bírság kiszabására, ha közigazgatási szerv alkalmazottja vagy önkormányzati köztisztviselő, közalkalmazott vagy kormánytisztviselő.

2.1.4. A helyszínen kiszabható bírság mértéke

A Szabs. tv.-ben meghatározott esetekben a kiszabható pénzbírság legalacsonyabb összege ötezer forint, legmagasabb összege százötvenezer forint, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések esetén háromszázezer forint.

Fiatalkorúval szemben pénzbírságot vagy helyszíni bírságot csak akkor lehet kiszabni, ha a fiatalkorú annak megfizetését vállalja. Helyszíni bírság törvényes képviselő jelenléte nélkül nem szabható ki.

2.1.5. A szabálysértésekformái

A halór – amennyiben közigazgatási szerv alkalmazottja vagy önkormányzati köztisztviselő, közalkalmazott vagy kormánytisztviselő –, munkája során helyszíni bírság kiszabását kezdeményezheti azzal szemben, aki:

- ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot valósít meg (elzárással is büntethető!),
- a szabad vizek jegén való tartózkodás szabályait megszegi,
- tiltott helyen fürdőzik,
- számszeríjat, szigonypuskát a jogszabályban meghatározott rendelkezésektől eltérően vagy jogszabályi tiltás ellenére használ,
- a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggésben elrendelt általános vadászati, halászati, legeltetési tilalmat megszegi,
- vízilétesítménybe, illetve felszíni vagy felszín alatti vízbe közvetlenül vagy közvetve szennyező anyagot juttat és ezáltal a vízkészletet felhasználásra alkalmatlanná teszi, vagy a felhasználást veszélyezteti, ha környezetkárosítás egyébként nem állapítható meg,
- a szennyvíz vagy a szennyezőanyag ártalommentes elhelyezését, illetve a felszíni vagy felszín alatti vízbe történő bevezetését nem a jogszabályban, a jogszabály alapján kiadott hatósági előírásban meghatározott módon valósítja meg, vagy olyan létesítményt üzemeltet, amely a vizek fertőzését vagy szennyezését okozhatja,
- az ivóvízellátást, ásvány- vagy gyógyvízhasznosítást szolgáló vagy ilyen célra kijelölt vizek, vízilétesítmények védőterületére, védőidomára, védősávjára a jogszabályban, a hatósági előírásokban meghatározott rendelkezéseket megszegi, vagy a védőterületet, védőidomot, védősávot érintő korlátozásokkal ellentétes tevékenységet folytat vagy ingatlanhasználatot gyakorol,
- a természeti területek a védett természeti területek és értékek, az erdő, valamint a vadállomány őrzésével, védelmével kapcsolatban a halór jogszabályban előírt felhívásának nem tesz eleget vagy intézkedését akadályozza.

2.2. A bűncselekmény

2.2.1. A bűncselekmény fogalma

Bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha a törvény a gondatlan elkövetést is bünteti – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli. [a büntetőtörvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 4. § (1) bekezdés]

A fentiek alapján bűncselekménynek minősül az, amit a törvényalkotó annak minősít.

A büntethetőség feltételei:

- gondatlanságból elkövetett bűncselekmény csak akkor büntethető, ha a törvény ezt külön elrendeli,
- a büntetendő magatartásnak minden esetben veszélyt kell jelenteni a társadalomra.

Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely Magyarország állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét vagy jogait sérti vagy veszélyezteti. [Btk. 4 § (2)]

Itt érdemes tisztázni a büntett és a vétség, továbbá a szándékosság és a gondatlanság fogalmát.

- *büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre a törvény kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli el. Minden más bűncselekmény vétség.* [Btk. 5. §]
- *szándékosan követi el a bűncselekményt, aki magatartásának következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.* (Btk. 7. §)
- *gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában; úgyszintén az is, aki e következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körütekintést elmulasztja.* (Btk. 8. §)

Mindezek alapján bűncselekmény tehát olyan „cselekmény” lehet, amely magában foglalja mind a tevés, mind a mulasztás fogalmát. Vannak olyan bűncselekmények, melyek mind tevékenységgel, mind mulasztással elkövethetőek (például a gondatlanságból elkövetett, illetve a szándékos emberölés). Vannak olyan cselekmények, amelyek csak tevészel valósíthatók meg (például a lopás csak elvétellel valósítható meg), míg olyanok is, melyek csak mulasztással (például segítségnyújtás elmulasztása).

2.2.2. Büntetési nemek

A Btk. az alábbi büntetési alakzatokat ismeri:

- szabadságvesztés,
- elzárás,
- közérdekű munka,
- pénzbüntetés,
- foglalkozástól eltiltás,
- járművezetéstől eltiltás,
- kitiltás,
- sportrendezvények látogatásától való eltiltás,
- kiutasítás.

2.2.3. A büntethetőségakadályai

Gyermekek

A Btk. – hasonlóan más országokhoz – néhány súlyos bűncselekmény kivételével (pl. terrorcselekmény, szándékos emberölés, rablás, kifosztás) kizárja a gyermekkorú (14 év alatti) személyek büntethetőségét. A Btk. által meghatározott esetekben büntethető az is, aki a tizenkettedik életévét betöltötte és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

Kóros elmeállapot

Nem büntethető, aki a cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában – így különösen elmebetegségben, gyengeelméjűségben, szellemi leépülésben, tudatzavarban vagy személyiségzavarban – követi el, amely képtelenné teszi e cselekmény következményeinek felismerésére vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

Ha azonban a józan ítélőképesség elvesztése saját hibából történik (gyógyszer-, kábítószer- vagy alkoholfogyasztás), akkor az illető a tetteiért úgy felel, mintha teljes belátási képességgel rendelkezett volna.

Kényszer, fenyegetés

Kényszer minden olyan külső, fizikai ráhatás, melynek eredményeként az adott személy nem képes akarátának megfelelő cselekvésre. Ez lehet a test támadó jellegű érintése – erőszak – vagy olyan külső objektív hatás, amely a személy ellenállását megtöri (pl. valakit megvernek azért, hogy adja át értéktárgyait).

A fenyegetés során pszichikai ráhatásról van szó, olyan súlyos hátrány kilátásba helyezéséről, mely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen (pl. zsarolás).

Tévedés

Ha az érintett személyben a rendelkezésre álló nem megfelelő ismeretek eredményeként nem a valóságnak megfelelő képzet alakul ki, noha ő azt valóságosnak véli, és ez motiválja cselekedeteit. (Pl. valakit megkérnek arra, hogy hozzon el egy bizonyos tárgyat valahonnan, és az illető ezt meg is teszi, de később kiderül, hogy az a bizonyos tárgy más tulajdonát képezte.)

Magánindítvány hiánya

Tulajdonképpen a sértett dönti el, hogy kezdeményez-e eljárást az ügyben. Abban az esetben, ha például megverték, de könnyű testi sértés miatt nem tesz feljelentést, az elkövető nem büntethető.

Jogos védelem

Olyan büntethetőséget kizáró ok, amely a halór szolgálata során előfordulhat. Munkája során adódhat olyan szituáció, amikor meg kell védenie saját maga vagy más ember biztonságát.

Nem büntethető, akinek a cselekménye a saját, illetőleg a mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges. [Btk. 22. § (1)]

Jogosan védekezni csak *jogtalan támadás* esetén lehet. A támadásnak mindig jogtalannak kell lenni, tehát önmagában is bűncselekménynek vagy szabálysértésnek kell lennie. Attól kezdve beszélhetünk „támadásról”, ha a támadó már sérelmet okozott vagy ilyen sérelem azonnali bekövetkezésével fenyeget.

Fontos, hogy a jogosan védekező nem csak magát mentheti. Jogosan védekezni a *másokat ért jogtalan támadás* esetén is lehet, ezért nevezik a jogászok jogos védelemnek, és nem úgy, ahogy a köznap beszédben általában használják jogos „önvédelem”-nek. Ez azt az elemi etikai igényt fogalmazza meg, hogy aki teheti, lépjen fel mások (különösen a gyengébbek) védelmében.

A jogosan védekezőnek vagy védelmezőnek általában *nincs kitérés kötelezettsége*, még akkor sem, ha erre a lehetősége meglebbe (pl. elfuthatna vagy egyszerűen ott hagyhatná a másikat). Néhány személlyel szemben azonban elvárt a konfliktuskerülés. Aki nyilvánvalóan nincs cselekedetei józan megítélésének a birtokában, az elől, ha a lehetőség megvan, ki kell térni. Ugyanez a helyzet a felmenőktől vagy láthatóan terhes nőtől érkező jogtalan támadás esetén.

Jogosan védekezni csak *a támadás ideje alatt* lehet. Ez addig tart, amíg a jogtalan támadás fennáll. Például ha a támadó elmenekül vagy sikerül ártalmatlanná tenni, a jogos védelmi helyzet megszűnik.

A legnehezebben tartható követelmény, hogy a védekezésnek *arányosnak* kell lennie, azaz legfeljebb akkora sérelmet lehet okozni, mint amekkora fenyeget. Itt a

bántalmazások esetében általában az erőviszonyokat, az alkalmazott eszközöket, a támadás intenzitását, az elhangzott fenyegetéseket vizsgálják. Sérüléssel nem fenyegető támadásra általában nem lehet sérülésokozással válaszolni (pl. zsebtolvaj leleplezésekor nem lehet megverni). Nem vizsgálják az arányosságot, ha a fenyegető érdeksérelem igen nagy (élet elleni támadás, közveszély), itt az arányok ugyanis nem vagy szinte csak alig lennének felállíthatók.

A jog tisztában van azzal, hogy ha valakit jogtalan támadás ér, az ijedtségtől vagy a felháborodás miatt elvesztheti a józan ítélőképességét. Ha az arányosság követelménye ilyen okok miatt sérül, a jogos védekezés körét túllépő nem büntethető. A Btk. ezt a következőképpen fogalmazza meg:

A jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna, ha

- a) azt személy ellen
- aa) éjjel,
- ab) fegyveresen,
- ac) felfegyverkezve vagy
- ad) csoportosan

követik el,

- b) az a lakásba
- ba) éjjel,
- bb) fegyveresen,
- bc) felfegyverkezve vagy
- bd) csoportosan

történő jogtalan behatolás vagy lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolás.

Nem büntethető az sem, aki az elhárítás szükséges mértékét azért lépi túl, mert azt ijedtségből vagy menthető felindulásból képtelen felismerni. [Btk. 22. § (3)]

Végzsükség

A végzsükség olyan rendkívüli helyzetet takar, amikor az adott – egyébként jogellenes – cselekmény vagy nem veszélyes a társadalomra, hiszen alanya egy objektív vészhelyzet következményeinek elhárítása vagy enyhítése érdekében jár el, vagy pedig egy ilyen vészhelyzet korlátozza a beszámítási képességét.

Nem büntethető, aki saját, illetőleg a mások személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti vagy a közérdek védelmében így jár el, feltéve, hogy a veszély előidézése nem róható a terhére és a cselekménye kisebb sérelmet okoz, mint amelynek elhárítására törekedett. [Btk. 23. § (1)]

Nem büntethető, aki a saját, illetőleg a mások személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelmében így jár el.

A veszély előidézése nem róható a terhére, és a cselekménye kisebb sérelmet okoz, mint amelynek az elhárítására törekedett.

A *szükségesség* ismérével összefüggésben azt kell megjegyezni, hogy amennyiben van büntetőjogi szempontból közömbös elhárításra mód, akkor azt kell alkalmazni.

Az *arányossággal* kapcsolatban az emelendő ki, hogy végszükség esetén csak a fenyegető veszélynél kisebb sérelem okozása alapozza meg a jogellenességet kizáró végszükséget. Az arányazonosság, azaz a fenyegető veszéllyel azonos sérelmet okozó elhárítás túllépésnek minősül. Ezzel kapcsolatban merül fel problémaként az emberi élet emberi élet árán való mentése. Az arányosság szabályával összhangban az egy ember életének mentése egy ember életének feláldozásával nem tekinthető arányosnak.

Sajnos vannak olyan esetek is, melyek során a veszélyt elhárítani igyekvő tévesen ítéli meg a helyzetet, és nagyobb kárt okoz, mint amennyit el kíván hárítani.

2.2.4. A büntethetőséget megszüntető okok

Az elkövető halála

Elévülés

Az elévülés valamely jog állami érvényesíthetőségének időmúlás következtében történő megszűnése. Az idő előrehaladásával a büntetés egyre kevésbé tudja betölteni a célját.

Kegyelem

A kegyelem egy olyan gesztus, amely az elkövető büntethetőségét (eljárási kegyelem) vagy a jogerős büntetésének végrehajthatóságát (végrehajtási kegyelem) szünteti meg. A büntethetőségi akadályok közé azonban csak az eljárási kegyelem tartozik. Az eljárási kegyelem lehet egyéni vagy közkegyelem. Az egyéni kegyelmet a köztársasági elnök gyakorolja.

Tevékeny megbánás

Nem büntethető, aki a személy elleni közlekedési vagy vagyon elleni vétség vagy három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.